

Pædagogisk læreplan for Børnehuset Humlebo Bredebro 2023

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Om skabelonen

Denne skabelon henvender sig til jer, som er ledere og pædagogisk personale i dagtilbud. Formålet med skabelonen er at inspirere og understøtte udarbejdelsen af jeres lokale pædagogiske læreplan.

Den grundlæggende ramme for udarbejdelsen af den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven med tilhørende bekendtgørelse, der er omsat i Børne- og Socialministeriets publikation [Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, 2018](#). Det er hensigten, at I skal bruge publikationen, når I arbejder med skabelonen.

Skabelonen indeholder alle de lovmæssige krav til at udarbejde den pædagogiske læreplan. Samtidig understøtter skabelonen jeres overvejelser vedrørende den løbende dokumentation og evaluering af arbejdet med den pædagogiske læreplan.

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for det pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse, hvor legen er grundlæggende, og børneperspektivet er tydeligt. Jeres konkrete læreplan giver jer en ramme til at arbejde systematisk med at planlægge, følge op på og videreudvikle kvaliteten i det pædagogiske læringsmiljø i jeres dagtilbud i forhold til jeres børnegruppe.

Inden for de krav, der følger af dagtilbudsloven, er det op til jer at beslutte, hvordan I konkret vil arbejde med den pædagogiske læreplan. Jeres læreplan skal være et dynamisk og meningsfuldt dokument, som peger fremad, og som I kan bruge aktivt i den løbende udvikling af den pædagogiske kvalitet og jeres pædagogiske praksis.

[Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold](#)

Brug af skabelonen

Når I udfylder skabelonen, skal I klikke på *skrivefeltet*. I kan fremhæve tekster og indsætte billeder.

I kan slette denne side ved at markere teksten og billedet og trykke *delete*. I kan også slette den sidste side, hvis I ønsker det.

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt de seks læreplanstemaer og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse. Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i

publikationen [Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold](#). Publikationen samler og formidler alle relevante krav til arbejdet med den pædagogiske læreplan og er dermed en forudsætning for at udarbejde den pædagogiske læreplan. Derfor henvises der gennem skabelonen løbende til publikationen. På sidste side i skabelonen er der yderligere information om relevante inspirationsmaterialer.

Hvem er vi?

Område Løgumkloster og Toftlund består af 8 filialer, som er følgende:

Løgumkloster; Markledets Børnehave, 3-6 år

Bredebro: Børnehuset Humlebo, 0-6 år

Visby: Visby Børnehus, 0-6 år

Bedsted: Bedsted Børnecenter 0-6 år

Ballum: Havbrisen 0-6 år

Øster højst: Øster højst Børnehus 0-6 år

Toftlund: Høllevang 0-6 år og Børnegården. 0 -6 år

I læreplanen vil overskrifterne med blå skrift være det der er gældende for hele området, mens overskrifter med rød skrift vil være gældende for den enkelte filial.

Børnehuset Humlebo er en integreret institution med børn i alderen 0-6 år, med plads til 12 småbørn og 70 børnehalebørn

Vi er et børnehus med beliggenhed tæt ved skole og købmand. Vi kan nemt komme rundt i nærområdet da vi ligger i et lille by samfund, med togforbindelse til både syd og nord.

Humblebo ligger i et dejligt stort hus, hvor børnene i bh gruppen er aldersopdelt, med henholdsvis grupper med 3 til 4 årige børn, og en gruppe med børn på 5 år

I småbørnsgruppen, har vi, ud over de 12 småbørn i alderen 0 til 3 år, ligeledes gæsteplejebørn for dagplejen i Bredebro.

Vi har dejlige store udendørs arealer, med forskellige legemuligheder. Vi har flere sandkasser, bålplads, stor bakke, som vi kælker på om vinteren og ruller på om sommeren, samt asfalt/kørebane til vores cykler.

Vi har skolen som nærmeste nabo og har et godt samarbejde med dem. Vi bruger bl.a. deres gymnastiksal og bliver inviteret til forskellige arrangementer. Vi har et tæt samarbejde om overgang fra bh til skole.

Vi arbejder ud fra en struktureret hverdag med fokus på børns leg og medbestemmelse og inddrager disse i tilrettelæggelsen af forskellige aktiviteter.

Ved opstart i Humlebo lægger vi vægt på et godt samarbejde med forældre. Vi afholder opstarts-samtale, hvor vi forventningsafstemmer i forholdt til dagligdagen, til samarbejdet og for at lave en god og tryk overgang til Humlebo, samt for at få et godt kendskab til familien.

Vi samarbejder med dagplejen, som bla. kommer på besøg i Humlebo 1 gang om måneden, således at de børn som skal starte i Humlebo får kendskab til vores intuition.

Ved overgang fra småbørnsgruppen til børnehaven holder vi en overgangssamtale med forældrene og personalet i bh. Her drøfter vi ligeledes gensidige forventninger og barnets opstart i bh.

Vi har børn fra mange forskellige kulturer, hvilket vi ser som en styrke. Vi er nysgerrige på de forskellige kulturer og nysgerrige på hvordan disse forskellige kulturer kan spille sammen i hverdagen. Vi er ligeledes optaget af at skabe nogle gode sprogmiljøer og har et skarpt fokus på børns sproglige udvikling, da sproget danner grundlag for barnets udvikling, trivsel, læring og selvforståelse.

I ferieperioder har vi Sam pasning med 2 andre institutioner i området, hvor vi skiftes til at holde åbnet.

Vores åbningstid er: mandag til torsdag 6.15-16.45 - Fredag 6.15-16.00

Pædagogisk grundlag

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag.”

”Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark.”

”De centrale elementer er:

- **Børnesyn.** Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv.** Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Leg.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring.** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber.** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø.** Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde.** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- **Børn i udsatte positioner.** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- **Sammenhæng til børnehaveklassen.** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.”

”Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud.”

”Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre.”

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

- Børnesyn
- Dannelse og børneperspektiv
- Leg
- Læring
- Børnefællesskaber.

Børnesyn:

Det er vigtigt, at det pædagogiske personale er opmærksomt på, at det er deres ansvar, at alle børn bliver set, hørt og forstået.

Børn opfattes grundlæggende som kompetente og selvstændige. Børn har samtidigt brug for omsorg, nærvær og tryghed, og skal mødes med positive forventninger og tilpasse udfordringer. Dette betyder også, at vi som fagprofessionelle ALTID skal være opmærksomme på, hvordan vi beskriver og omtaler børn og forældre.

Børn ses som aktive medskabere af egen læring og udvikling, i rammer, som det pædagogiske personale er ansvarlige for. Børnenes bidrag til deres egen hverdag, skal på ingen måde overses – ej heller i en travl hverdag!

Vi gør os umage med at forstå børn og indleve os i de sammenhænge, de indgår i.

Det pædagogiske personale skal italesætte over for hinanden og handle på det i forhold til den pædagogiske praksis, hvis der fx er behov for et sceneskift mm.

Vi er opmærksomme på følgende:

- Børn er mennesker med ligeværdige rettigheder.
- Børn skal forstås ud fra deres egen oplevelse og forståelse af sig selv.
- Vi må aldrig se børnene som problemet.
- Vi skal møde børnene individuelt.
- Børn er afhængige af det pædagogiske personale.
- Vi er opmærksomme på afhængigheds- og magtrelationen mellem barn og det pædagogiske personale.
- Det er altid det pædagogiske personales ansvar, i samarbejde med forældrene, at barnet trives.

- Børn udvikler sig i sociale relationer
- At børn indgår i mange forskellige sociale relationer på mange forskellige arenaer.
- At børns handlinger og forståelser kan være forskellige i forskellige sammenhænge.
- At børn handler og reagerer afhængigt af de kontekster, de befinder sig i.

Dannelse og børneperspektiv:

At være dannet er, at man mestrer sit eget liv, kan indgå i sociale og følelsesmæssige relationer med andre mennesker, kan bidrage til og udvikle fællesskaber og at man er solidariske og har respekt for andre.

Agi Csonka

Dannelse betyder lære – at børnene skal tilegne sig ny viden og nye færdigheder, samt bruge disse. Dannelsen af barnets personlige udvikling sker gennem mødet med det pædagogiske indhold. Vores pædagogiske opgave er at fremme børnene, så de udvikler sig til at være et hensynsfuldt, kritisk, demokratisk menneske.

Det gør at dannelse er en meget vigtig del af hverdagen. Det er vigtigt for os, at børnene får en begyndende bevidsthed, om det ansvar man skal tage i samfundet senere i livet. Det kan være små forpligtelser i forhold til venskaber, ud- og afvikling af lege og aktiviteter, bidrage til fællesskabet, osv. I vores pædagogiske praksis arbejder vi blandt andet med at vente på tur, spørge om hjælp og sige tak, tage hensyn til og hjælpe hinanden, lære at løse egne konflikter, give sin mening til kende og indgå kompromiser i fællesskabet.

Loven skriver endvidere, at vi skal invitere barnet til at være aktivt deltagende, i forhold til fastsættelse af tiltag og deltagelse i demokratiske sammenhænge som vi sætter rammen for. Gennem nedskrevne observationer af børnefællesskabet, refleksioner over praksis, samt målinger gennem kompetencehjulet dannes der et grundlag for nye mål, i forhold til udvikling af den pædagogiske praksis. For at sikre at børnene får medbestemmelse og selvbestemmelse inddrages de i dialogen af de observationer, der er foretaget og dette bruges i udviklingen til at ændre praksis.

Børnefællesskaber:

Det pædagogiske personale har stor fokus på legens værdi i forhold børnefællesskabet. Det er vigtigt for os, at børnene er en del af et værdifuldt børnefællesskab, hvor de trives og udvikles.

Det pædagogiske personale hjælper børnene til at blive gode til at lytte til hinanden, udtrykke følelser, spørge ind til hinandens følelser og behov mm.

Yderligere skaber vores børnefællesskaber rum for at børn kan etablere venskaber på tværs af alder, køn og kultur og at mobning forebygges. Dette sker i høj grad i samarbejde med forældrene.

Vi sikrer, at alle børn er del af et eller flere børnefællesskaber.

Leg:

Legen deles op i flere typer: Rolle, konstruktions, funktions og regellege.

Vi har fokus på det pædagogiske personales placering i forhold til legen. Går vi foran, ved siden af eller bag ved legen. Der er også stor fokus på legens indhold, samt at legen får mulighed for at udvikle sig.

Når vi kigger på en børnegruppe, har vi fokus på at alle børn inkluderes i legen, og at legerelationerne foregår på en positiv og ligeværdig måde. Det kan være på stuen, legepladsen, i fællesrummet eller i nogle af de små rum, vi har til rådighed.

Vi har i institutionen indrettet forskellige læringsmiljøer, hvor legen kan udvikles.

Også på legepladsen har vi forskellige muligheder for at lege forskellige lege. Sandkassen, hvor der laves mad og graves tunneler til biler mm. Der er forskellige områder, hvor man kan lege rolle og regellege, som bl.a. gemme og fange lege, samt butik og far og mor og børn.

Der sker også en del læring på legepladsen i forhold til at følge med i naturen og årstidernes skiften. Hvornår kommer der blomster og blade frem, hvad tøj skal børnene have på, når det er varmt, vådt eller koldt og hvilke insekter kommer frem på de forskellige årstider.

Læring:

Når vi arbejder med børns læring, i det pædagogiske arbejde, tager vi udgangspunkt i Knud Illeris' læringsforståelse.

Ifølge Knud Illeris, er al læring omfattet af to meget forskellige processer, som begge skal være aktive, før vi kan lære noget: Samspil er den proces, som sker og finder sted mellem individet og dets omgivelser – læring sker i samspil med andre mennesker, og her bliver opmærksomhed og/eller rettet opmærksomhed vigtige forhold, som har betydning for læringen. Den anden proces er tilegnelse. Denne proces er individuel og den foregår som en vekselvirkning mellem at forstå noget rent kognitivt og det følelsesmæssige.

De to processer skal altid være i spil.

Tilegnelsen af ny viden, er altid en sammenknytning af de nye impulser og påvirkninger man får fra samspillet, sammen med resultaterne af tidligere læring (Illeris, Knud: 2015). Det er gennem barnets undringer (refleksioner), at det lærer nyt. I det daglige indebærer det, at vi giver barnet tid til at undre sig.

Knud Illeris taler om læringens tre dimensioner:

Indhold er det der læres – der er nogen, der lærer noget. Det kan være læring som viden, forståelse, færdigheder, indsigt, adfærdsmåder, kompetencer m.m. Alt hvad vi lærer, er med til at skabe den mening vi interagerer ud fra. Det er igennem vores individuelle læring, at vi kan få evnen til, at fungere hensigtsmæssigt i de forskellige sammenhænge, vi indgår i.

Drivkraft er den psykiske energi, der skal til for at gennemføre en læreproces. Drivkraften er det, der sætter tilegnelsesprocessen i gang – energien kan bl.a. være drevet af lyst, tvang, nødvendighed, tidligere erfaringer, følelser, vilje, tryk m.m.

Samspil er individets samspil med den sociale og materielle omverden – måden hvordan vi handler, kommunikerer og samarbejder på. Samspilsdimensionen er med til at udvikle individets socialitet –

dvs. evnen til at fungere i forskellige sociale samspil og sammenhænge. Det er dog i tilegnelsesprocessen, at udviklingen af socialitet finder sted, men den præges igennem samspilsprocessen.

Som pædagogisk personale har vi fokus på læreprocessen frem for selve det, der skal læres. I tilrettelæggelsen af gode læringsmiljøer, skal vi være bevidste om det som børn er opmærksomme på eller rettet imod, hvilket er en afgørende faktor for læringsprocessen og for den læring der sker.

I relationen til barnet og forståelsen for læreprocessen, have fokus på zonen for nærmeste udvikling for det enkelte barn. Vi skal være nysgerrige på, hvad næste skridt er for barnets læringsproces.

Samspillet med andre er med til, at udvikle børns dannelsespotentiale. Vi skal målrettet arbejde med, at være nogle gode rollemodeller for børnene, men det er bestemt lige så vigtigt for læringsprocessen og dannelsesprocessen, at vi tilrettelægger nogle betydningsfulde fællesskaber for børnene, hvor de oplever sig som deltagende og betydningsfulde.

På vores p-møder drøfter vi Illeris' teori og de begreber han arbejder med, som fx ordet tvang, hvornår bruger vi det, og i hvilket omfang, men også begreber som lyst, erfaringer (gode såvel som dårlige) osv, samt gode og dårlige læreprocesser, for at holde fokus på, hvad der er med til at udvikle den pædagogiske praksis i en hensigtsmæssig retning.

Pædagogisk læringsmiljø

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.”

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes?

Pædagogisk læringsmiljø

Det pædagogiske læringsmiljø er i fokus hele dagen, hvilket betyder, at personalet har øje for barnets læring. Det gør vi med udgangspunkt i børnenes perspektiver, deltagelsesmuligheder, Børne-fællesskabet og børnenes forskellige forudsætninger. Således understøttes børnene trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Personalet evaluerer og justerer løbende gennem faglige fælles refleksioner, i forhold til at skabe læringsmiljøer, som støtter børnene i deres kropslige, sociale, følelsesmæssige udvikling og deres forståelse og oplevelse af verden.

Gennem en daglig struktur er personalet bevidste om at indgå i længere dialoger med børnene, stiller åbne spørgsmål og kontinuerligt sætter ord på alt det de møder i dagligdagen. Dette sker gennem tilrettelagte og spontane aktiviteter, samt gennem daglige rutiner som aflevering ved morgenstund, frokost, oprydning m.m. Denne forudsigelig struktur giver børnene mulighed for genkendelighed og medindflydelse på egen læring udvikling og dannelse. Personalet arbejder med forskellige positioneringer gennem dagen, således at det støtter og udvikler børnefællesskabet bedst muligt.

I område Løgumkloster og Toftlund har vi fokus på, at udvikle børnenes personlige og sociale kompetencer gennem vores læringsmiljøer, hvad enten det er ude eller inde.

Børn ses som aktive medskabere af egen læring og udvikling, i rammer, som det pædagogiske personale er ansvarlige for. Børnenes bidrag til deres egen hverdag, skal på ingen måde overses!

Vi gør os umage med at forstå børn og indleve os i de sammenhænge, de indgår i.

Vi er bl.a. opmærksomme på følgende:

- Vi skal møde børnene individuelt
- Børn udvikler sig i sociale relationer
- At børn indgår i mange forskellige sociale relationer på mange forskellige arenaer.
- Børn skal forstås ud fra deres egen oplevelse og forståelse af sig selv
- Det er, som udgangspunkt, altid det pædagogiske personales ansvar, at barnet trives.

I praksis betyder det, at en mindre gruppe børn (3 – 5), kan lege ude eller inde, uden at der er pædagogisk personale er med.

Dette skal dog altid aftales med det fastansatte pædagogiske personale, som træffer en pædagogisk vurdering om hvilke børn, der er klar til at mestre dette ansvar.

Dette gøres med udgangspunkt i den viden, det pædagogiske personale har om børnenes udvikling.

Vi snakker med børnene om hvad de leger, hvem de skal lege med og hvor de skal lege.

Vi tjekker op på aftalerne løbende, så børnene ved, at det pædagogiske personale forsat er tilgængelige og klar til at hjælpe.

Børn, der endnu ikke er klar til dette, venter indtil der er pædagogisk personale, der kan være sammen med dem, der hvor de vil lege.

Det er ikke børnenes alder der afgør, om de kan være selv inde eller ude, men derimod deres udvikling.

Hvad enten vi er ude eller inde, har vi altid fokus på at skabe nogle gode læringsmiljøer, hvor børnene bl.a. kan udvikle deres sociale og personlige kompetencer.

Mulighederne for at lege inde eller ude i mindre grupper, uden det pædagogiske personales tilstedeværelse, er der opbakning til ved både områdebestyrelsen og de lokale forældreråd.

For at sikre pædagogiske læringsmiljøer, der udfordrer børnene i forhold til deres nærmeste udviklingszone, drøfter vi løbende, hvad børnene har behov for, i forhold til de kompetencehjul, der udarbejdes 1 gang årligt.

Praksisfortælling fra Humlebo

I Humlebo har vi stor fokus på at medinddrage børnene i alle de daglige rutiner og opgaver vi har.

Vi holder dagligt samlinger, hvor vi synger og bevæger os, snakker med børnene om de ting der rører sig i institutionen eller hjemme, læser historier m.m.

Vi gør meget ud af, at skabe nogle læringsmiljøer, hvor der er tid og ro til fordybelse. Det gør vi ved bl.a. dagligt at dele børnene i små grupper og lave aktiviteter med forskellige temaer. Gennem kompetencehullet får vi data på hvilke læringsmiljøer og emner det enkelte barn har brug for og gavn af, at vi arbejder fokuseret med. Børnene deles i mindre grupper ud fra alder, køn, interesser og udvikling.

For at sikre, at der er adgang til spil, legetøj og kreative ting, er langt de fleste ting i børnehøjde, så børnene selv kan finde de ting frem, de vil lege med. Børnene har stor indflydelse på hvad de vil lege med og hvor de vil lege.

Samarbejde med forældre om børns læring

Områdebestyrelsen ligger vægt på nedenstående værdier gensidigt er tilstede, i samarbejdet omkring barnet:

- Tillid
- Ansvarlighed
- Dialog, hvor forældrene ses som vigtige samarbejdspartnere i arbejdet med børnene.
- Forskellighed- Vi kan blive inspireret af hinanden
- Nysgerrighed- at være nysgerrig på hinandens viden om barnet

Disse værdier fordrer en god kommunikation mellem forældre og personale, samt en klar forventningsafstemning.

Ligeledes vægter områdebestyrelsen at der i samarbejdet, i dagtilbuddet:

- Skabes et læringsmiljø hvor børnene er trygge og hvor alle er inkluderet i fællesskabet.
- At pædagogen tager sig tid til, at fortælle om barnets dag, hvis der spørges ind til det.
- Skabes sammenhæng i børnenes liv.
- At forældrene tager sig tid til at fornemme "barnets hverdag", specielt i afleverings- og afhentnings-situationer
- At forældrene deltager i arrangementer dagtilbuddet/ forældrerådet arrangerer (forældrene bidrager hermed til at børnene føler sig som en del af det store fællesskab).

Områdebestyrelsens arbejde med at invitere den brede forældregruppe til, at bidrage i udviklingen af principper for samarbejdet mellem dagtilbud og hjem, vil ske på følgende måde:

- Kollektive forældrearrangementer/ sociale arrangementer
- Brainstorm hvor forældrene kan komme med ønsker/ideer
- Invitér forældrene med ind i børnenes hverdag.
- Inddrage forældrerådene.

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

I Børnehuset Humlebo er der fokus på et tillidsfuldt samarbejde omkring barnet, med grundlag i en åben og respektfuld kommunikation. Forældre mødes af nærværende, omsorgsfulde og begejstrede pædagogiske personale. Det betyder at det at pædagogiske personale udviser engagement faglige kompetente, lyttende, således at forældre føler sig mødt og hørt af det pædagogiske personale.

I samarbejde omkring barnets læring, udvikling og trivsel bruges bl.a. kompetencehjul som redskab, samt forskellige observationer af barnet.

Der afholdes forældresamtaler både efter behov samt ved overflytning på de forskellige stuer. Samtalerne bygger altid på det tillidsfulde samarbejde, samt en værdibaseret tilgang.

Ved alle såvel formelle og uformelle samtaler inviterer vi altid barnet til at være deltagende i samtalerne.

Forældrene har ligeledes et stort ansvar for at samarbejde med det pædagogiske personale i Humlebo. Vi forventer at man som forældre holder sig orienteret og bakke op om det arbejde der foregår i Humlebo, i forhold til barnets og børnegruppens trivsel og læring.

Børn i udsatte positioner

Børn i udsatte positioner

Børn i udsatte positioner er en sammensat gruppe. Det kan være børn fra familier med en svag socioøkonomisk baggrund, børn med fysisk/psykisk funktionsnedsættelse eller børn, der i bestemte situationer befinder sig uden for fællesskabet. At være i en udsat position er dynamisk og kontekstbestemt.

Herunder beskrives tegn, som det pædagogiske personale, skal være opmærksomme på.

Børn i udsatte positioner

Børn i udsatte positioner er en sammensat gruppe. Det kan være børn fra familier med en svag socioøkonomisk baggrund, børn med fysisk/psykisk funktionsnedsættelse eller børn, der i bestemte situationer befinder sig uden for fællesskabet. At være i en udsat position er dynamisk og kontekstbestemt.¹

---

¹ EMU feb. 2020

Herunder beskrives tegn, som det pædagogiske personale, skal være opmærksomme på.

Børn i grøn position. (god trivsel)	Børn i gul position (bekymring)	Børn i rød position (stærk bekymring)
<p>Psykisk og emotionel trivsel</p> <ul style="list-style-type: none"> - Barnet er veltilpas og harmonisk. - Barnet udviser vitalitet (<i>med vitalitet menes, indre kraft der giver lyst og energi til at leve og udfolde sig</i>) - Barnet virker glad og tilfreds 	<p>Psykisk og emotionel trivsel</p> <ul style="list-style-type: none"> - Barnets trivsel og udvikling kræver særlig opmærksomhed. - Barnet udviser nedsat vitalitet. - Barnet virker af og til lidt usikker. 	<p>Psykisk og emotionel trivsel</p> <ul style="list-style-type: none"> - Barnet synes ikke at trives - Barnet virker ikke glad <p>Barnet virker sløvt og græder ofte, tilsyneladende uden grund</p>
<p>Kognitiv trivsel</p> <ul style="list-style-type: none"> - Barnet er meget nysgerrig og spørger de voksne om mange ting. - Barnet udvikler sig sprogligt og er begyndt at forstå abstrakte begreber. 	<p>Kognitiv trivsel</p> <ul style="list-style-type: none"> - Barnet viser kun lidt interesse for omgivelserne. - Barnets sproglige udvikling går lidt langsomt. 	<p>Kognitiv trivsel</p> <ul style="list-style-type: none"> - Barnet interesserer sig ikke for sine omgivelser - Barnet udvikler sig kun lidt - Barnets viser ingen interesse for legetøj
<p>Social trivsel – barnets relationer.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Barnet har en positiv kontakt til de voksne. - Barnet virker trygt og glad når det er sammen med sine forældre. - Barnet indgår i leg med de andre børn på gruppen. - Barnet sørger kontakt med både børn og voksne på gruppen. 	<p>Social trivsel – barnets trivsel</p> <ul style="list-style-type: none"> - Barnets viger eller er ukritisk i sin kontakt - Barnet viser utryk tilknytning til de voksne i institutionen - Barnet viser ikke interesse for at deltage i leg med de andre børn på stuen 	<p>Social trivsel – barnets trivsel</p> <ul style="list-style-type: none"> - Barnet har en usikker tilknytning til sine nære - Barnet er svær at få kontakt med, eller er ukritisk i dets kontakt - Barnet er i stadig konflikt med dets omgivelser - Barnet søger ikke kontakt med andre på stuen

Fysisk og sansemotorisk trivsel.	Fysisk og sansemotorisk trivsel	Fysisk og sansemotorisk trivsel
<ul style="list-style-type: none"> - Barnet virker sundt og det udvikler sig fysisk alderssvarende. - Barnet tegner veltig-nede tegninger, og øje-hånd koordination er god 	<ul style="list-style-type: none"> - Barnet virker af og til sultent - Barnet vejer mere eller mindre end, i forhold til sin alder - Barnet er motorisk meget urolig 	<ul style="list-style-type: none"> - Barnet virker usundt og mangler basispleje - Barnet udvikler sig ikke fysisk og alderssvarende i vægt og højde

2

Hvis vi oplever, at barnet viser tegn på at være i en udsat position, er det de pædagogiske medarbejders ansvar, at handle på dette.

Dette gøres bl.a. ved at:

- Tilpasse læringsmiljøet og udvikle praksis som barnet trives bedre i, f.eks. ved at arbejde i mindre grupper.
- Inddrage barnets forældre og etablere et styrket samarbejde, med henblik på at lave aftaler der fremmer barnets trivsel.
- Tage ansvar for relationer
- Inddrage PPR for sparring og rådgivning
- Inddrage myndighedsafdelingen om nødvendigt

Sammenhæng til børnehaveklassen

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen.”

Vi har et tæt samarbejde med skolen i forhold til, at skabe en god og glidende overgang fra børnehaven til skolen.

Vi er i dialog i forhold til at forventningsafstemme og skabe sammenhæng mellem vores institution og skolen.

Både forældre, pædagogisk personale og lærer har skabt et fælles grundlag for overgangen til skole, hvor der er aftalt besøg på skolen og i SFO, 3 parts samtaler, hvor forældre, barn, pædagog og lærer deltager, samt forskellige intrømøder, som skolen afholder for kommende forældre og børn.

Ligeledes benytter vi skolens faciliteter, i det omfang det er muligt, så børnene får kendskab til skolens lokaler, og generelt skolen som helhed.

Alt dette er med udgangspunkt i, at skabe en tryk overgang for barnet, mellem skole og dagtilbud.

I Humlebo har vi valgt at grupperinddele vores børn efter alder. Vi har bla. Det der kaldes ”kommende skolegruppe” hvor børnene starter, omkring 5 års alder. Der er gennemsnit 15-20 børn i gruppen som starter samtidig i skole til august.

I den kommende skolegruppe har vi i samarbejde med forældre et særligt fokus på at gøre børnene selvhjulpne, og udvikle deres sociale kompetencer, således de kan mestre det nye der venter dem.

3 måneder før barnet skal i skole, ligger der helt klarer aftaler med besøg i såvel Sfo som skole.

Hvor børnene her får mulighed for at ”snuse” til det venter dem.

I forløbet i den kommende skolegruppe bliver der dagligt arbejdet med børnenes forskellige kompetencer med henblik på skolestart. Ligeledes indkalder vi til samtale med forældre og barn for, at drøfte hvorvidt barnet er skoleklar og hvordan vi sammen kan arbejde med de forskellige styrker og udfordringer, barnet måtte have.

I foråret inden skolestart har vi trepartssamtaler, hvor skolen, forældre og barn samt det pædagogiske personale fra stuen deltager, i forhold til kommende skolestart.

I Humlebo har vi fokus på alle overgange i barnets liv.

Ved opstart i Humlebo lægger vi vægt på samarbejdet med forældrene ved at afholde opstartssamtale og tilrettelægge overgange til Humlebo, som tidligere beskrevet. Det samme gør sig gældende ved overgangen fra småbørnsgruppen til børnehaven, hvor forældrene og barnet indkaldes til samtale. Ligeledes har vi også tidligere beskrevet samarbejdet med dagplejen.

Inden barnet skal i skole afholdes der igen samtaler. Treparsamtaler hvor både skole, forældre med barnet samt pædagog fra stuen deltager. Her er det barnet som er i fokus, og får lov til at fortælle hvad de synes de er gode til og hvad der kan være udfordrende.

Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan

Inddragelse af lokalsamfundet

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn.”

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

I Børnehuset Humlebo samarbejder vi med nærmiljøet på forskellige vis

Det er vigtigt for os at skabe en sammenhæng i børnenes liv, og at børnene oplever at være en del af nærmiljøet.

Vi benytter de muligheder, der ligger i nærmiljøet, til at skabe oplevelser og læringsmiljøer for børnene.

Eksempel på samarbejde med nærmiljøet er følgende.

De ældste børn fra børnehaven er flere gange årligt på plejehjemmet i byen hvor der bl.a. holdes fastelavsfest og Luciaoptog.

- Vi samarbejder med kirken omkring børnejulegudstjenester.
- Vi samarbejder med biblioteket omkring besøg og lån af bøger, pynter juletræ m.m.
- Vi samarbejder med dagplejen for at sikre gode overgange i barnets liv.
- Vi samarbejder med Bredebro lokal råd om bla. Kulturugen, affaldsindsamling, pyntning af byen til jul og andre højtider

---

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

”Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer.

Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal indtages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed.”

Howdan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

I område Løgumkloster og Toftlund har vi løbende faglige drøftelser og refleksioner om børnemiljøerne i vores filialer.

I arbejdet med børnemiljøet, har vi fokus på, hvad det er for et førstehåndsindtryk, vi har i vores institutioner, ift. hvordan det fysiske rum påvirker det psykiske og æstetiske børnemiljø

I vores fysiske børnemiljøer er vi opmærksomme på hvorledes vi kan reducere støjniveauet, både via indretning, pædagogiske tilgange og opmærksomheden på egen rolle. Det pædagogiske personale har fokus på, at skabe læringsmiljøer med mulighed for ro og fordybelse for børnene, men ligeledes også at sikre en tilpas forstyrrelse for børnene, ift. at skabe læring og udvikling. Vi sikrer at vores inventar stemmer overens med dem der skal bruge det, således at alle har nogle gode vilkår. Vi sikrer at legetøj står i børnehøjde således at børnene selv kan komme til det. Vi indretter rummene så fleksible, at der er flere læringsrum i ét og at disse kan ændres. Vi har ligeledes fokus på uderummet som et læringsrum. Også her ser vi på forskellige muligheder for læring og bruger uderummet aktivt på forskellig vis. Vi planlægger den fysiske indretning så det appellerer til at børnene motiveres til at bruge sig selv og sin krop på forskellig vis. Vi har indkøbt busser og cykler for at kunne flytte ud af institutionen og derved skabe ny læring og erfaring, gennem fælles oplevelser.

I de psykiske miljøer, er vi optaget af relationer- både mellem barn - voksen, men også imellem barn-barn. Vi er som de voksne ansvarlige for relationen til barnet og arbejder med pædagogisk refleksion og sparring for at sikre betydningsfulde relationer til det enkelte barn. Vi er vejledende og støttende over for børnene således at de kan skabe og indgå i betydningsfulde relationer i børnegruppen. Vi involverer forældregruppen i arbejdet omkring sociale spilleregler, således at alle børn indgår i betydningsfulde fællesskaber. Vi støtter barnets nysgerrighed på omverden gennem dialog, som er baseret på gensidig respekt og tolerance.

I de æstetiske børnemiljøer inddrager vi børnenes produkter og ideer, som dokumentation for det pædagogiske arbejde og de læreprocesser barnet gennemgår. Det kan være plancher på væggen, billeder og tegninger eller læringsrum som er indrettet for at vække børnenes nysgerrighed omkring bestemte emner. Ude som inde har vi fokus på, at få signaleret at det er børnenes institution og at her er godt at være.

Vi bruger DCUM børnemiljøtermometer 1 gang årligt, og arbejder regelmæssigt med børnemiljøet i forskellige sammenhænge

Følgende punkter er individuelle

Humblebo – Bredebro

De seks læreplanstemaer

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 32

Alsidig personlig udvikling

”Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 36-37

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Alsidig personlig udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Uanset alder, møder vi barnet ud fra deres forudsætning og arbejder med nærmeste udviklingszone.

Vi hjælper børnene til at lære at sætte grænser og give udtryk for egne følelser og behov, samtidig med at de også forstår andres behov og grænser.

Barnet skal opleve sig selv som værdsat, set, hørt og forstået i samspil i omgivelserne.

Barnet møder en struktureret og forudsigelig hverdag, hvor det føler sig delagtiggjort i hverdagens rutiner.

Det er i mødet med de andre, at vi udvikler os som mennesker. Børns udviklingsmuligheder er derfor afhængige af, om det indgår i et gensidigt og nuanceret fællesskab.

Alsidig personlig udvikling

0-3 år

Vi skaber læringsrum hvori børnene kan lære at være nysgerrige og udfordre sig selv. Det er vigtigt at vi giver plads og skaber rammer med omsorg, nærvær og tryghed. Vi har fokus på børnene perspektivet, hvor vi anerkender og lytter til barnet. Vores primære arbejde foregår på gulvet, hvor legen er vores fokus og vi er deltagere i legen. Vi fordyber os sammen med børnene og det er med til at udvikle deres koncentration, samt at forblive i legen.

F.eks. Vi sætter rammerne ud fra, børnenes nærmeste udviklingszone og inden for de skabte rammer, har børnene medbestemme, til at vælge hvad de vil lege med. Ud fra det børnene vælger, går den voksne ind i legen og bliver en del af legen.

Vi sætter ord på børnenes følelser, og guider dem i at håndtere deres følelser både ved frustrationer, men også i lege situationer. Vi oplever at når vi guider børnene, kan de bedre selv håndtere konflikterne efterfølgende. At håndtere konflikter og udfordringer gør, at børnene får styrket deres selvhjulpenhed/ selvværd. Vi er opmærksomme på udsatte børn, og har fokus på at få dem med i fællesskabet.

F. eks: i garderobe situationer. Vi guider børnene til selv at tage deres overtøj på, hvis der er et barn som syntes det er svært, bliver der sat ord på følelserne og der bliver spurgt ud i åben forum, om der er nogle af de andre børn der kan hjælpe. Her ser vi tit at børnene hjælper hinanden og spejler sig i hinanden og de voksne.

3-4 år

Ved at anerkende og møde børnene hvor de er i deres udvikling, støtter vi dem i deres alsidige personlige udvikling. Ved at lytte til børnene, give dem omsorg og nærvær, opmuntre dem og give dem succesoplevelser, styrkes de i deres udvikling af eget jeg

Et eksempel på praksis er, at vi i samling har delt børnene i mindre grupper for at kunne møde dem på deres niveau. Vi sætter sværhedsgraden efter den alder børnene har. Vi øver med de børn som kan have det svært i sociale sammenhænge, ved at stille dem spørgsmål som vi ved barnet kan svare på og giver barnet styrke, både i egen og i de andre børns forståelse af barnet. Det giver dem en succesoplevelse og gør, de tør snakke og vise sig frem i rundkredsen.

Det kan også være i garderoben, hvor vi arbejder meget med selvstændighed. Børnene får lov til at prøve selv, med minimal hjælp. Vi guider og opmuntrer dem til at kunne selv. Det giver gåpåmod.

Når det lykkes, så giver det børnene selvværd og selvtillid og de vil gerne vise når de kan.

Vi lærer børnene om andres oplevelser i situationer, f.eks. i en konflikt sætter vi ord på deres følelser og finder frem til en fælles forståelse.

Vi søger børnenes input til forskellige lege og aktiviteter. Det kan f.eks. handle om, hvad vi skal lave af mad eller drikke på bålet eller hvor børnene synes vi skal cykle hen. De bliver hørt og har medbestemmelse på stuen. I de forskellige aktiviteter og lege følger vi børnenes interesser.

5-6 år

Alsidig, Personlig udvikling:

I arbejdet med den alsidige og personlige udvikling, er det vigtigt at barnet føler sig som et værdifuldt aktiv i fællesskabet; de voksne sætter således rammer omkring og for barnet, der giver mulighed for at "turde" prøve sig selv og sine egne kompetencer af i et fællesskab, med fokus på rummelighed og plads til forskellighed. Det er vigtigt, at sætte fokus på forskellighed på godt og ondt. Vi har fokus på den diversitet, der gør sig gældende i et kollektivt fællesskab. Vi har særligt fokus og værdi i på rollelegen, som eventuelle ramme for udvikling af den alsidige og personlige udvikling. Ydermere har vi fokus på, at gøre barnet skoleparat med fokus på ovenstående emne. (Hvem er jeg, hvordan fungerer et fællesskab, hvornår skal jeg give plads til andre, hvad synes jeg selv?).

Vores fokus vil være på den positive, relationelle tilgang. Børn gør det så godt de kan, med de ressourcer de har. Vi ønsker at understøtte og barnet i, at det er værdifuldt som individ og vigtig i relationen til andre.

Dette gør vi blandt andet ved at:

-Lave børneinterviews efter hvert endt forløb i rundkreds.

-Vi har fokus på fællesskaber, og taler med børnene om dette.

-Vi benytter "trin for trin (rød gul grøn)" i konfliktsituationer. Denne bruger børnene selv, som et redskab i deres leg/ved opståede situationer, hvor der er behov for at løse en situation.

-Vi bruger afstemning som et demokratisk redskab. Børnene har medbestemmelse inden for nærmeste udviklingszone i fællesskab. Eksempelvis om vi skal være indenfor eller udenfor efter frugt, hvad vi skal lave, hvor vi skal hen mm.

- Vi holder hinanden oppe på den anerkendende pædagogik, med fokus på børnenes individuelle styrker. Vi bruger tid på, at gøre børnene bevidste om de kvaliteter de besidder både som gruppe og som individuelle mennesker. -Vi har fokus på "den gode ven", hvad

er en god ven? Vi har ydermere adgang til kufferten "fri for mobberi", som er et håndgribeligt pædagogisk redskab.

-Vi har fokus på medbestemmelse i hverdagen.

Social udvikling

”Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 38-39

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Social udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

0—3 år

Vores hensigt er at arbejde i smågrupper, så meget det er muligt. I små grupper oplever vi at det er nemmere, at aflæse børnenes følelser og forstå deres intentioner. Mange af de små børn, har ikke meget sprog, vi kommunikerer både verbalt og nonverbalt med børnene og aflæser deres følelser og behov ud fra deres kropssprog.

f.eks. et barn der er utilpas ved at være i centrum, her vælger vi at acceptere at barnet ikke ønsker at blive nævnt foran de andre børn og sætter ord på, at det er okay at barnet ikke ønsker at være i centrum, både over for barnet, men også til de andre børn.

Ved småbørn arbejder vi meget med at skabe gode relationer – se hinanden og hinandens forskelligheder.

Vi støtter børnene i at få gode relationer til hinanden. Vi hjælper børnene til gode legefællesskaber og vi leger sammen med dem, på den måde hjælper vi med at inddrage alle børn i fællesskabet. Vi hjælper børnene med at skabe små legefællesskaber, ved at italesætte over for barnet – spørg om du må være med i legen, eller spørg om der er nogle der vil lege med dig. Ud fra børnenes leg og legens udviklingen benytter vi de understøttende voksenroller - legeleder, regissør og legekammerat, så vi derved danner deres sociale udvikling.

3-4år

På stuerne arbejdes der i små grupper f.eks. til samling, hvor vi inddrager og højner alle børnene så de andre børn ser deres potentiale. Hvis det f.eks er et barn i en udsat position, kan vi fremhæve dette barns kompetencer, og gøre brug af disse i de forskellige lege/aktiviteter. Barnet bliver på den måde gjort interessant og får samtidig selvværd og selvtillid, når de kan vise sig frem med noget de er gode til.

Vi inddrager børnene i hvad de gerne vil lave og hvad der interesserer dem, så de føler at de er medskabende på stuen og en del af et fællesskab.

Vi opfordrer børnene til at hjælpe hinanden gennem dagen. Det kan f.eks. være i spisesituationer, hvor vi opfordrer børnene til at hjælpe hinanden med f.eks. at hælde mælk op, åbne ostehaps, eller i garderoben hvor de hjælper hinanden med at lukke jakker osv.

Vi er meget opmærksomme på at børnene lærer at aflæse de andres følelser f.eks. i drillerier, hvor den ene part synes det sjovt men den anden faktisk ikke bryder sig om situationen. Vi sætter ord på og hjælper dem til at forstå og at konfliktløse.

Vi er opmærksomme på børnenes sprogbrug og brugen af "grimme" ord, i forskellige situationer. Vi bruger os selv som rollemodeller og hjælper dem til at gøre brug af andre vendinger.

Vi guider børnene til nye positive relationer og konstellationer, så nye venskaber opstår og kan bruges i den gode leg. Dette gør vi ud fra det individuelle barns behov. F.eks. hvis et barn har brug for at komme med i en leg, går vi foran barnet og hjælper og guider dem. Hvis vi kan se bar-

net kommer med i legen, går vi ved siden af, hvor vi stadig er en del af legen, men ikke så betydningsfuld. Hvis barnet viser sig at have svært ved legen træder vi foran igen og støtter barnet. Vi flytter os hele tiden efter barnets behov.

5-6 årige

Vi er som pædagogisk personale optaget af børneperspektivet. Det betyder at man tolker ikke hvad barnet oplever men derimod spørger barnet hvad den føler/ved. Således får vi den bedste forståelse af barnets perspektiv.

Det er vigtigt at barnet oplever at vi (det pædagogiske personale) gerne vil være i dialog med barnet.

Det udvikler barnets selvforståelse og giver barnet rum til, at øve egne sociale kompetence, som barnets skal tage med sig i de fællesskaber, som barnet indgår i.

I forhold til leg, ser vi det som en værdifuld del af barndommen

A: barnet skal ikke spørge ” må jeg være med”

B. barnet skal lærer at aflæse legen ved at øve sig på at finde en funktion, at byde sig ind.

Voksen rolle: Barnet skal ikke selv finde ud af at komme ind i legen. Den voksne skal aflæse barnets færdigheder for at indgå i legen og sætte ind, der hvor barnet har behov for det. Det kan enten være ved at gå foran barnet, ved siden af eller bagved, som tidligere beskrevet.

Kommunikation og sprog

”Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtiltagelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 40-41

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kommunikation og sprog
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

0-3 år

Kommunikation og sprog i småbørnsgruppen

Det er vigtigt, at vi som voksne sørger for, at have gode relationer til børnene. Og at vi i de relationer sikrer os, at barnet bliver set, hørt og ikke mindst FORSTÅET. Nærvær og øjenkontakt er en forudsætning for den gode kommunikation med barnet.

Vi som voksne kan aflæse barnet og sætte ord på, hvad barnet forsøger at fortælle os, hvis barnet endnu ikke har sprog. Vi har fokus på at alle børn skal ses og høres, uanset om de har sprog eller ej.

Efter formiddags maden, har vi samling. Her har vi fokus på at synge, børnene får mulighed for at deltage og komme med forslag til hvad der skal synges. F.eks. når vi synger hjulene på bussen. Vi har inde på stuen, billeder af forskellige ting, som kan komme med i bussen og børnene bestemmer, hvad der skal med i bussen. Selv de mindste kan være med til at bestemme, både dem med sprog og dem uden sprog, de kommunikerer, nonverbalt og verbalt, hvad de vil have med i bussen.

Vi sætter ord på alt det vi gør, både under legen med børnene, men også i hverdagens praksis.

Vi arbejder med dialogisk læsning, og Fortællinger af historier som f.eks. De tre bukke bruse eller prinsessen på ærten. Fortællingen kan blive fortalt visuelt med teater, men også via dialogisk læsning. Det vigtigste er at vi også inddrager børnene, så de kan blive medfortæller af historien/fortællingen. Børnene bliver inddraget på deres eget udviklingsniveau. Derudover arbejder vi med sprog i små grupper, vi inddrager sproget via leg. Hvis vi oplever at der er behov for at have ekstra fokus på sprogudvikling ved nogle børn. Skaber vi en leg, hvor barnet bliver præsenteret for mange gentagelser af ordene, der indgår i legen. F.eks. du kører med en traktor, traktoren er blå osv.

Vi kommunikerer med forældrene, ved aflevering og afhentning samt på aula, hvor dagens aktiviteter bliver beskrevet, så forældrene er informeret om hvad deres børn har lavet i løbet af dagen.

3 - 4 årige

Vi er tydelige i vores kommunikation med børnene, så de ikke er i tvivl om hvad vi mener, både med det verbale sprog samt gennem gestik i kropssproget og mimik i ansigtet.

Vi arbejder i mindre grupper, så alle børnene opnår en synlighed. Børnene opdeles efter udviklingsniveauer og aldersmæssigt afhængigt af de enkelte situationer og hvad der passer bedst ind for at skabe det bedst mulige lærings miljø for både det enkelte barn og for hele børnefællesskabet. Disse grupper justeres løbende.

Vi går i dybden med sproget i alle hverdagssituationer, lige fra måltiderne til garderoben, hvor vi får italesat processerne når vi tager overtøj af eller på. Vi er opmærksomme på, at sætte ord på alt vi laver, da dette skaber et grundlæggende fundament for den sproglige udvikling hos børnene. Derfor er vi også opmærksomme på at være deltagende i børnenes leg, hvor vi sætter os ned på gulvet og indgår i legen sammen med dem og guider dem i hvordan der skabes dialog gennem legen. Vi arbejder med forskellige tiltag for at skabe lyst og interesse hos børnegruppen til at lege med sproget. Dette gør vi ved, i perioder, at arbejde med et øget fokus på rim og remser, samt lytte til musik og synge sange med fagter for at skabe kobling mellem det nonverbale og det verbale sprog. Ligeledes er dialogisk læsning og læseleg et vigtigt redskab i hverdagen, hvilket vi gør brug af dagligt med fokus på børn med sproglige udfordringer.

Der arbejdes med mere intensive tiltag med de børn der sprogligt er i udsatte positioner. F.eks. de tosprogede børn og andre som er forsinkede i den sproglige udvikling. Der arbejdes med denne gruppe i små grupper, hvor vi får mulighed for at gå mere i dybden med sproget gennem italesættelse af hverdagsting. F.eks. service og bestik, hvor vi kan føre dialog om forskellige emner, hvor genstandene der tales om, enten kan være fysisk tilstede eller visuelt gennem billede eller videoklip.

Vi prioriterer at skabe faste og genkendelige rammer for børnegruppen, ved at være tydelige i vores kommunikation og fastsættelse af regler og normer i Humlebo, dette sikrer at børnene har en fast base, hvor der gennem de pædagogisk opsatte rammer kan skabes et godt sprogligt læringsmiljø. Personalegruppen reflekterer over hvordan der arbejdes med det sproglige læringsmiljø under stuemøder og personalemøder. Dette sker på grundlag af vore iagttagelser af den pædagogiske praksis, samt gennem inddragelse af f.eks. resultat oplysninger fra arbejdet med kompetencehjulet. Gennem dialog drøftes børnefællesskabet samt hvilke tiltag der kan være nødvendige for at skabe en forbedring af den pædagogiske praksis.

5-6 årige.

Det er vigtigt, at barnet færdes i et miljø hvor der er plads til at lave fejl, plads til at vokse og en tryghed i at udfordre sig selv. Vi vil arbejde relationelt med barnet og børnene imellem, så de føler sig trygge i at udvikle deres sproglige færdigheder overfor og med hinanden. Børn lærer bedst i fællesskab med andre, hvorfor vi har legen i fokus. Det er bedst at lære, når man har det sjovt imens!

Det pædagogiske personale på stuen er bevidste om, at vores fokus på børns leg, hjælper os til at hjælpe dem, der i situationer kan være særligt udsatte- den sproglige udvikling kan være en faktor for, hvordan vores relationer med andre udvikler sig. Vi ser det derfor som en vigtig opgave, at understøtte barnets sproglige kompetencer ved hjælp af en legende tilgang, der følger barnets spor. Ydermere har vi fokus på sproglige aktiviteter, som eksempelvis læseleg mindst tre gange ugentligt, sproglige aktiviteter- vi har særligt fokus på samtale blandt og med børnene i den daglige samlingsrundkreds, samt samtaler på stuen og med hinanden i den daglige færden. Vi samarbejder med tale-høre konsulenter.

Dette gør vi blandt andet ved at:

-Have fokus på de små grupper- så der er ro til fordybelse.

-Det legende fællesskab, hvor vi har fokus på den daglige sprogstimulering.

-Vi visualiserer hverdagen i form af billeder og genkendelig struktur, så barnet lærer at sætte ord på handling, og koble forskellige ord og begreber til elementer i hverdagen.

-Vi benytter os hver dag af de redskaber, tale-hørekonsulenten har anbefalet os, herunder spil med fokus på ord og udtale.

Krop, sanser og bevægelse

"Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen".

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 42-43

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Krop, sanser og bevægelse
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.
  - Den visuelle sans (synssansen),
  - Den auditive sans (høresansen)
  - Den olfaktoriske sans (lugtesansen)

- Den gustatoriske sans (smagssansen)
- Den vestibulære sans (labyrinth- og ligevægtssansen)
- Den taktile sans (berørings- og følesansen)
- Den proprioceptive sans (muskel-ledsansen, stillingssansen og det kinæstetiske - 'bevægelsessansen')

Disse 7 sanser er grundlæggende for barnets mulighed for at opleve og forholde sig til verden, og dermed for udviklingen af deres hjerne.

A taktile sans: (berøring) sker ved at barnet mærker Den taktile sans bliver ligesom den vestibulære sans, udviklet tidligt i svangerskabet, og er vigtig for kropsbevidstheden. Det er den første af vores primære sanser der bliver udviklet, omkring uge 7 i svangerskabet.

Den taktile sans registrerer tryk, kulde/varme, smerte og strukturer (f.eks. Om det er rundt, kantet, glat og vådt) vha. receptorer der ligger under huden. Behagelig stimulering af denne sans fremmer bl.a. velvære, ro, afspænding, lavere blodtryk og kan reducere stress.

B vestibulæresans: Vestibulærsansen registrerer hovedets bevægelser i forhold til tyngdekraften, og hjælper os med at orientere os i rum-retnings begreberne; op, ned, højre, venstre, over, under og dreje rundt. Det sker via receptorer i det indre øre. Derved får vi informationer om hvor vi befinder os henne i rummet, i forhold til omgivelserne, samt hvilken retning vi bevæger os i. Derudover er det den sans der fortæller os om vi er i bevægelse, eller i ro, og hjælper os til at opfatte farten og graden af acceleration

C:labyrintsansen: I Kaldes også for den ubevidste balance eller vestibulærsansen I Sansen er lokaliseret i det indre øre og består af 3 væskefyldte buegange, som ligger i tre planer: vandret, lodret og på skrå. Disse dannes når fosteret er 10-12 uger I Når hovedet bevæges, bevæges væsken, og der går besked til hjernen om hovedets stilling og hovedbalancen.

0-3 år

I forhold til krop, sanser og bevægelse er det vigtigt at vi som personale tænker på læringsmiljøer. Læringsmiljøerne er med til at understøtte børnenes nysgerrighed og medskaber til at "vores" børn udforsker og eksperimenterer på forskellige måder, så de på den måde får større kendskab til hvordan de kan bruge deres krop.

Børnene udfordrer deres motoriske evne, ved selv at kravle op i barnevognen, højstolen og på puslebordet. Vi som voksne giver børnene tid og mulighed for selv at tage tøj på og af, vi opfordrer børnene til at hjælpe hinanden, med deres forskellige motoriske udfordringer. F.eks. Vi har på legepladsen en sansegynge, nogle af børnene kan godt syntes at det er svært, at komme op i gyngen. Her kan vi som voksne guide et andet barn, til at hjælpe barnet, med at komme op i gyngen.

Vi har i småbørnsgruppen, mulighed for at komme i gymnastik salen 1 gang i ugen. Vi spørger børnene hvad de vil lave og ud fra børnenes ideer, danner de voksne et læringsrum, der rummer børnenes ønsker. Vi voksne deltager i aktiviteten og viser børnene glæden ved, at bevæge sig.

I småbørnsgruppen har vi en legeplads, hvor børnene kan udfordre deres motorik. Vi har et legetårn, hvor de kan kravle og rutsje. Legepladsen har også forskellige niveauer fra græsplænen til asfalt og fra sandkassen og ned på asfalten, dette kan udfordre nogle af børnenes motorik, vi guider og hjælper børnene med at komme op og ned af de forskellige niveauer.

Vi giver børnene lov til at udfordre sig selv i risikofyldt leg, fx at lære at cykle på en løbecykel, der skal man øve sig og muligheden for at vælte, vil være der, men det er der også en læring i. Vi anerkender barnet og får barnet til at få en god oplevelse, så barnet ikke bliver bange for at prøve igen.

Inde på stuen har børnene tumlepuder tilgængeligt, børnene starter ofte selv motoriske lege. Nogle af børnene har brug for at der er voksne der deltager, for at understøtte børnenes udfordringer, hvis de under legen har brug for hjælp.

Vi giver børnene mulighed for at klippe, selvom de endnu ikke har den rigtige klippeteknik, men ved at de viser interesse, giver vi dem muligheden, for at lære at klippe.

Børnene kan godt lide at tegne og i perioder har de papir og blyanter tilgængelig hele tiden, vi skifter mellem at der er papir/blyanter og puslespil tilgængelig på en børnehylde

3-4 årig

Vi har adgang til gymnastiksal, legepladser både i børnehave og rundt omkring i lokalmiljøet, der naturligt lægger op til bevægelse og kropslig udvikling. Når vi går i gymnastiksalen, opmuntrer vi børnene at udforske hvad deres kroppe kan bruges til, både at kravle og bevæge sig på forskellige og nye måder rundt på de redskaber som vi voksne finder frem. Gennem legende medlevende voksne skabes der her et læringsrum, hvor vi kan guide børnene gennem de opsatte aktiviteter og samtidig styrke det enkelte barns selvtillid.

Vi er bevidste om, hvordan vore stuer og tilstødende lokaler er indrettet, så der i rummet skabes mulighed for flere forskellige læringsrum. Der skal være plads til udvikling gennem leg og fordybelse, f.eks. at kravle og hoppe rundt på sofaen eller de mere vilde lege i puderummet. Ligeledes planlægges hverdagen på en måde, så der er plads til at gå ture, hvor vi oplever og sanser det vi møder på vores vej. Når vi går på disse ture øver vi både den mere strukturerede bevægelse, når vi skal færdes ude i trafikken hvor der ikke er plads til impulsive bevægelser. Vi tager os tid til at stoppe og lege og udforske legepladserne i vores lokalmiljø, hvor der kan opstå andre lege og udviklingsmuligheder når vi kommer ud af de sædvanlige kendte rammer.

På vores egen legeplads ved Humlebo, er der god mulighed for at udfordre kroppen grov motorisk. Vi har både klatretårne, rutsjebaner, gynger, karussel og en naturlig bakke, disse fysiske rammer på legepladsen skaber en naturlig udvikling gennem børnenes leg i hverdagen.

Børnene får også mulighed for at være aktivt deltagende, når vi går i køkkenet for at lave modeller-voks, saltdej eller andet bagværk i løbet af året. Både her, men også når vi finder foam clay, kinetik sand og kartoffelmel, giver det børnene mulighed for udviklingen deres følesans.

Vi lytter ofte til musik, både inde på stuen og ude på legepladsen. Vi bruger også afslappende musik efter behov til, at skabe en rolig stemning.

Når der laves pynt til at hænge på stuerne, får børnene mulighed for at bruge deres finmotorik, når der klippes og klistres til ophæng som børnene senere kan få med hjem og stolt fremvise til deres forældre. Dette gælder også, når der leges med perler eller andet småtteri ting f.eks. i værkstedet når vi maler tønder til fastelavn.

Gennem de daglige rutiner får børnene gennem selvhjulpenhed lov til, selv at forsøge sig med at tage tøj af og på, kravle op og ned fra stole inde på stuen. Dette styrker også der selvtillid og selvværd, så de får en oplevelse af at være et individ der kan noget, som kan bidrage til læringsfællesskabet.

Vi som personalegruppe er rollemodeller for børnenes udvikling af bevægelsesfærdigheder. Det er vigtigt, at vi er klar til at guide og opmuntre dem til at gentage bevægelserne og øve sig i at blive dygtigere i at mestre brugen af egen krop. Det er vigtigt at vi voksne, er aktive medspillere i deres leg og bevægelser, så de med tiden kan automatisere deres grundbevægelser og dermed få tid til at have fokus på det næste som de skal lære at mestre her i livet.

Kommende skolegruppe

Børn har ret til at være kropslige. De har ret til at lege vildt, de har ret til at lege stille lege- de har ret til at føle, mærke, dufte og smage. Vi er et stort sanseapparat, der ved hjælp af kroppens fønenologi tilegner og erhverver os viden om og i verden. Vi har fokus på at skabe et miljø, hvor vi giver børn disse muligheder. Vi leger sanse- følelege, er i gymnastiksalen, bolttrer os på legepladsen og øver os i nye ting. Også her, har vi fokus på legen. Vi har faglig viden om børns motoriske udvikling, samt et godt tværfagligt samarbejde hvor vi kan hente sparring.

Dette gør vi blandt andet ved at:

- Have fokus på den frie leg, herunder den risikofyldte.
- Vi er i gymnastiksalen en gang om ugen, hvor vi både har fri leg, men og tilrettelagte lege.
- Vi holder årligt et cykelarrangement, hvor vi har fokus på motorik, heriblandt at lære at cykle og kende trafikregler. Her benytter vi forskellige elementer, som sæbebobler, bolde m.m.

Natur, udeliv og science

”Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 44-45

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Natur, udeliv og science
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

0-3 år

På stuen har vi fokus på, at børnene kommer udenfor i løbet af ugen. Vi har en legeplads, hvor børnene kan opleve natur og finde dyr, lytte til fugle og mærke naturen. Vi tager også ud af huset på gåtur, cykeltur og busture, til skoven, stranden og mange andre steder. Vi giver børnene legeomuligheder og oplevelser i naturen, så de får mulighed for at lære naturen at kende.

Dog vil der være nogle af de mindste, der ikke vil kan holde varmen udenfor på en kold vinterdag, derfor må vi hver dag vurdere, om det er alle der skal ud og hvor længe de evt. kan være udenfor,

hvis det er koldt. Det er selvfølgelig en forudsætning at både voksne og børn har det rette tøj og sko til udelivet.

Vi er ude efter formiddagsbrød, her deler vi børnene op i mindre grupper, nogle går på tur og de andre leger på legepladsen. Vi vægter højt at børnene er en del af processen, så vi spørger gerne børnene om de har noget, de gerne vil se eller et sted de gerne vil hen, når vi skal på tur.

Udenfor er det vigtigt at vi som voksne tænker over, hvordan vi placerer os i forhold til hinanden, så vi kan guide, støtte og hjælpe børnene, hvis de skulle få brug for voksenhjælp. De voksne kan også være deltagende i børnenes leg/aktivitet udenfor. F.eks. børnene går meget og kigger efter snegle. Oftest finder de en snegl og vil gerne vise den frem, nogle gange kan barnet godt selv tage sneglen op og vise de andre børn den, men der er også nogle børn, der har brug for at den voksne hjælper, med at tage sneglen op i en spand, så barnet kan vise den til de andre børn.

Børnene lærer om forskellige vejrforhold når de mærker vinden i håret, regnen på kinden og solen i ansigtet. Børnene får mulighed for lege med naturens materialer som f.eks. pinde/blade/skaller eller lignende og en snak om hvad der er tung/let/kold/varm eller størst/mindst og forskellige former.

At gøre barnet opmærksom på at lytte til de forskellige lyde i naturen. Høre/føle/lugte/syn sanser og motoriske færdigheder bliver styrket i naturen.

3-4 årige

3-4 årige

Naturen og uderummet indeholder et stort læringspotentiale. Noget af det mest essentielle vi som fagpersoner skal være bevidste om er, at børns opfattelser af naturfænomener og hvordan dyr lever og planter vokser, er anderledes end vi voksnes opfattelse heraf. Børn er meget konkret tænkende og laver naturligt koblinger til andre læringsarenaer, f.eks. når orme eller andre insekter bliver til en familie bestående af far, mor og børn.

Vi er bevidste om de muligheder vi har i vores nærmiljø f.eks. søen Maijsjak. Vi benytter os af muligheden for, at bruge både tog og de to busser som vi deler med de andre institutioner i område Løgumkloster. På den måde kan vi komme længere væk fra Humlebo f.eks. på stranden eller i skoven. Når vi tager ud i naturen, har vi lupper, billekasser og andet med til at understøtte turen og den undersøgende tilgang til vores udflugtssted.

Vi har plancher med dyr og insekter som vi kan tage med ud, så børnene kan finde dem i naturen på legepladsen. Vi har plantekasser hvor vi kan så forskellige planter, så børnene får mulighed for at følge med når planten spirer, vokser og gror.

Ved vores bålsted får børnene mulighed for at save i træ og tilberede mad i anderledes omgivelser, end når der tilberedes mad i et køkken.

Når vi tager på ture, samler vi ofte ting man kan finde der hvor vi er taget hen, f.eks. muslinger og andre skaller man kan finde på stranden. Hjemme i Humlebo inddrages disse i fortsatte projekter f.eks. kasser som dekoreres med det vi har taget med hjem.

Vi har fokus på årstiderne og årets gang!

Vores legeplads tilbyder også forskellige miljøer, vi har skov, græs, bakker og forskellige underlag. Vi lader dem eksperimentere gennem legen og observerer fra sidelinjen klar til at tiltræde med hjælp hvis behovet opstår.

Når personalet går på legepladsen placerer vi os på vores positioneringspladser, på den måde er roller og opgaver fordelt mellem de ansatte, og giver mulighed for at vi kan fordybe os i legen med børnene. Dette gør også at børnene ved, at der altid er en voksen der kan hjælpe dem, dette giver børnene en følelse af trykthed og ro til at de kan fordybe sig i legens univers.

Science:

Da børn ser verden omkring dem, som værende meget konkret, gør dette sig også gældende i deres oplevelse af og i mødet med naturen. Det er vigtigt, at vi som personale møder dem hvor de er og hjælper dem med langsomt og sikkert, at udvikle deres oplevelse heraf.

Vi arbejder i perioder med projekter, hvor vi har fokus på børns eksperimenter og giver mulighed for oplevelser med naturvidenskabelige metoder. Når vi afprøver forskellige ideer, f.eks. projekter med ting der kan flyde eller ikke flyde, eller når vi er på stranden, hvor vi opfordrer børnene til at se hvilke sten de kan løfte for at se hvor tunge de er osv. Eller når vi laver små vandløb i sandkassen med plastik og små rør, hvor børnene kan se forskellen med og uden et materiale der kan holde på vandet, der ellers forsvinder i sandet.

Når vi har samling har vi fokus på vejret, hvor børnene bliver guidet i at beskrive hvordan vejret er den pågældende dag.

Kommende skolegruppe
Natur, Udeliv og Science:

Vi har naturen i baghaven. Vores legeplads byder på områder med træer, bakker, et "vildt med vilje- område", og en god bålhytte. Vi har fokus på biodiversitet, årstiderne, vejrfænomener m.m. Det er vigtigt at gå foran, og vise hvordan man behandler og drager nytte af naturen- og vi lærer, ved at prøve. Vi er ikke bange for at smage på en myre, lave bål, lave mad af ting vi finder i naturen eller se hvordan det ser ud på en bondegård. Vi bor i et område der byder på meget landlige omgivelser, og det er ikke langt fra vadehavet. Naturen byder på mange sjove projekter.

Dette gør vi blandt andet ved at:

Vi har fået et etableret udekøkken og værksted, og derved benytter vi flere timer i og omkring naturen og på legepladsen.

-Vi har temauger, eksempelvis om vadehavet hvor vi aktivt tager ud og undersøger.

-Vi har et samarbejde med naturvejleder og benytter dem i disse temauger blandt andet.

-Vi er udenfor hver dag.

-Vi er på en årlig bondegårdstur, hvor vi lærer om landbrug m.m.

.

Kultur, æstetik og fællesskab

”Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 46-47

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

5-6 år

Kultur, Æstetik og Fællesskab.

I et pædagogisk læringsmiljø som vores, har vi fokus på fællesskaber på tværs af kulturelle, sproglige og traditionelle baggrunde med et ligeværdigt fokus. Vi er interesserede i at formidle den danske kultur, højtider og mærkedage- men vi betragter det som lige så vigtigt, at forstå og lære om hinanden. Fællesskabet står stærkest, når vi giver plads til hinandens forskelligheder og er interesserede i hinanden. Det er spændende, at lære noget nyt!

Det er vigtigt at have en forståelse for den danske kultur, også selvom det kan være svært at sætte ord på. Vi lærer i samspil med børnene, hvor spændende kultur- og æstetik kan være. Eventyr, fortællinger, musik, og traditioner der giver os en interesse i mere. Børn er kreative, skabende individer i rammer der understøtter dette. Vi vægter et godt forældresamarbejde højt.

Dette gør vi blandt andet ved:

-Vi holder forskellige arrangementer med børnene, og implementerer det aktivt i børnenes hverdag. Eksempelvis holder vi en årlig påskefrokost, fejrer fastelavn, Jul, Sankte Lucia, Sankte Hans e.c.t.

-Vi tager på biblioteket, og finder ny litteratur.

-Vi taler om hinandens hjemmeliv- hvor er du fra, hvad er normalt hos dig?

-Vi besøger kirken, hvor vi også er til julegudstjeneste.

-Vi holder sommerfester, hvor forældrene selv medbringer mad hjemmefra. Dette er en god måde, at lære om hinanden på.

-Vi griber de bolde vi får i hverdagen, og udvikler på det i pædagogisk praksis. Eksempelvis, når børnene stiller naturlige spørgsmålstegn ved hinandens kulturelle- og eller religiøse forskelligheder. Vi hjælper med at sætte ord på, og illustrerer det gerne visuelt og med video. Eksempelvis, hvad forskellen på en moské og en kirke er- og hvor findes det?

-Vi har fokus på den positive tilgang til hinandens forskelle. Vi taler med den samme begejstring om eksempelvis ramadanen, som vi gør med jul. Det giver os mulighed for at lære om og med hinanden.

Evalueringsskulturr

”Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringsskulturr i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringen skal offentliggøres.

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen.”

Det er ikke et lovkrav at beskrive dagtilbuddets dokumentations- og evalueringsskulturr i den pædagogiske læreplan, men det kan være en fordel i udarbejdelsen af læreplanen at forholde sig til den løbende opfølgning og evaluering af indholdet i læreplanen.

Hvordan skaber vi en evalueringsskulturr, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

Det vil sige, hvordan dokumenterer og evaluerer vi løbende vores pædagogiske arbejde, herunder sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og de tolv pædagogiske mål?

I Børnehuset Humlebo skal der evalueres løbende på stuemøder, både forhold til det de forløb stuen har fokus på, samt barnet/børnenes trivsel og udvikling.

Derudover vil der ske evaluering på personalemøder hvis der har været fælles projekter.

Sideløbende skal alle stuer lave selvevalueringer via kompetencehjulet 2 gange årligt.

I 2021 forår er der fokus i vores evaluering, på ”børnesyn, samt læring hele dagen”,

Evaluering skal altid ske skriftligt

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

Her kan I fx kort beskrive, hvordan evaluering af læreplanen kan ses i forhold til jeres evalueringskultur i hverdagen

Her kan I finde yderligere inspiration til arbejdet med den pædagogiske læreplan

Til at understøtte og inspirere jeres videre arbejde med den styrkede pædagogiske læreplan er der udviklet en række øvrige materialer. Alle inspirationsmaterialer – nuværende og kommende – kan findes på www.emu.dk/omraade/dagtilbud

Redskab til selvevaluering er en ramme til systematisk at analysere jeres praksis inden for centrale områder i den styrkede pædagogiske læreplan.

Redskab til forankringsproces indeholder fem tilgange til, hvordan I kan arbejde med forandring og forankring af et stærkt pædagogisk læringsmiljø.

Film introducerer indholdet i og illustrerer hovedpointer fra publikationen *Den styrkede pædagogiske læreplan*.

Forskellige tematiske materialer dykker ned i viden om et tema og giver inspiration til dialog og handling. Her er bl.a. materialer om evaluering af pædagogisk praksis, som understøtter en systematisk tilgang til det at evaluere.

Der offentliggøres løbende nye temaer.

Alle materialer kan findes på www.emu.dk/omraade/dagtilbud

Pædagogisk læreplan

© 2019
Danmarks Evalueringsinstitut og
Børne- og Socialministeriet

Citat med kildeangivelse er tilladt

Design: BGRAPHIC